

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSR.422.7.2018.MK

Warszawa, 09 września 2018 roku

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny**

1 października 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 405 (dalej ustawa), która określa szczególne środki ochrony mające przeciwdziałać przestępstwom przeciwko wolności seksualnej, wymienionym w rozdziale XXV ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600).

Jednym z tych szczególnych środków ochrony jest Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, składający się z dwóch oddzielnych baz danych: Rejestru z dostępem ograniczonym oraz Rejestru publicznego.

W Rejestrze publicznym gromadzi się informacje o najgroźniejszych sprawcach przestępstw na tle seksualnym. Są to przede wszystkim dane osób, które dopuściły się gwałtów na dzieciach i gwałtów popełnionych ze szczególnym okrucieństwem. W Rejestrze publicznym zamieszcza się między innymi dane identyfikujące sprawcę – nazwisko, imiona, nazwisko rodowe, płeć, datę i miejsce urodzenia, państwo urodzenia, obywatelstwo oraz wizerunek twarzy. Dane z Rejestru publicznego są dostępne bez ograniczeń i publikowane na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości (art. 16 ustawy). Z Rejestru publicznego można korzystać każdy, bez konieczności rejestrowania i logowania. Dostęp do niego jest bezpłatny.

W art. 30 ustawy została wyrażona reguła intertemporalna rozstrzygająca kwestię stosowania uregulowań zawartych w tej ustawie do zdarzeń przestępczych zaistniałych w przeszłości, tj. przed dnia jej wejścia w życie. Reguła ta wskazuje, że ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym co do zasady nie znajduje zastosowania, jeżeli czyn został popełniony przed wejściem w życie ustawy, chyba że w kwalifikacji prawnej przyjętej w prawomocnym orzeczeniu, które zapadło przed dniem

wejścia w życie ustawy, powołano: art. 197 § 3 pkt 2 lub § 4 k.k., art. 197 § 1 k.k. i pokrzywdzonym był małoletni, art. 168 § 1 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. poz. 94, z późn. zm.) i pokrzywdzonym był małoletni, art. 168 § 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny, jeśli sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem, art. 204 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. poz. 571, z późn. zm.) i pokrzywdzonym był małoletni.

Spośród sprawców czynów popełnionych przed 1 października 2017 r., do Rejestru publicznego trafili sprawcy zgwałceń popełnionych ze szczególnym okrucieństwem oraz gwałcicieli, których ofiarami były dzieci poniżej 15. roku życia. W terminie 2 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 1 grudnia 2017 r., każdy z tych sprawców miał jednak prawo wystąpić do sądu z wnioskiem o wyłączenie jego danych z Rejestru publicznego z uwagi na wyjątkowy przypadek, uzasadniony dobrem małoletniego pokrzywdzonego. W tym samym terminie prezes właściwego sądu mógł z urzędu skierować sprawę na posiedzenie w przedmiocie wyłączenia zamieszczenia danych (art. 29 ust. 2 i 3 ustawy).

W kwietniu br. przekazałem Panu Ministrowi, zgodnie z kompetencjami, skargę¹ skierowaną przez osobę małoletnią na zamieszczenie w Rejestrze publicznym danych o jej ojcu, który został prawomocnie skazany na karę 15 lat pozbawienia wolności za popełnienie przestępstw na szkodę ww. małoletniej, m.in. z art. art. 197 § 3 k.k. Małoletnia wyraziła obawę, że od czasu kiedy zostały ujawnione dane jej ojca, jej dotychczasowe spokojne życie ulegnie zmianie, rówieśnicy zerwą z nią kontakty, gdy dowiedzą się, że jest dzieckiem osoby skazanej za popełnienie przestępstwa na tle seksualnym. W przypadku tej Skarżącej zarówno skazany nie złożył wniosku o wyłączenie zamieszczenia jego danych w Rejestrze publicznym, jak i prezes sądu nie skorzystał z uprawnienia skierowania sprawy na posiedzenie w przedmiocie wyłączenia zamieszczenia danych o osobie z uwagi na wyjątkowy przypadek, uzasadniony dobrem małoletniego pokrzywdzonego.

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym nie przewiduje możliwości złożenia wniosku o wyłączenie zamieszczenia danych osoby skazanej w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym przez osobę pokrzywdzoną.

Powyższe należy uznać za istotne uchybienie, biorąc pod uwagę, że dane z Rejestru publicznego identyfikujące sprawcę mogą jednocześnie prowadzić do identyfikacji osoby pokrzywdzonej, w sytuacji, gdy osoba ta jest członkiem rodziny sprawcy.

¹ ZSR.441.59.2018.MK

Skarżąca na skutek wpisania danych jej ojca do Rejestru publicznego została narażona na wtórną wiktymizację. Ustawa nie daje jej możliwości wystąpienia do sądu o usunięcie danych osoby skazanej z Rejestru publicznego.

Na problemy związane z funkcjonowaniem Rejestru publicznego i możliwość wtórej wiktymizacji małoletnich pokrzywdzonych zwrócił uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniu z 22 lutego 2018 roku², wskazując, że dzieci sprawców przestępstw na tle seksualnym umieszczonych w Rejestrze publicznym mogą odczuwać znaczne niedogodności w swoim otoczeniu, odrzucenie, wrogość i prześladowanie. Szczególnym, kwalifikowanym przypadkiem jest sytuacja, gdy dzieci te same były ofiarami przestępstwa na tle seksualnym. Nie dość, że mogą być społecznie napiętnowane z powodu winy rodzica, to dodatkowo dochodzi do wtórnej wiktymizacji poprzez przypomnienie im traumatycznych doznań z przeszłości.

Podkreślić należy, że zamieszczenie danych o osobie w Rejestrze publicznym bezpośrednio dotyczy osoby pokrzywdzonej. Art. 9 ust. 4 ustawy stanowi, że sąd może orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych w Rejestrze publicznym, gdy zachodzi wyjątkowy przypadek, uzasadniony dobrem małoletniego pokrzywdzonego. Zgodnie z art. 29 ust. 6 ustawy, w posiedzeniu sądu w przedmiocie wyłączenia zamieszczenia danych o osobie w Rejestrze ma prawo wziąć udział prokurator, osoba skazana, i jej obrońca oraz pokrzywdzony i jego pełnomocnik. Nieuzasadnione i sprzeczne z dobrem małoletniego pokrzywdzonego jest pozbawienie go możliwości złożenia wniosku o wyłączenie zamieszczenia danych osoby skazanej w Rejestrze publicznym.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), zwracam się do Pana Ministra o podjęcie działań zmierzających do nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i przyznanie małoletniemu pokrzywdzonemu uprawnienia do złożenia wniosku – za pośrednictwem przedstawiciela ustawowego lub kuratora kolizyjnego (jeżeli sprawcą czynu jest jeden z rodziców) – o wyłączenie zamieszczenia danych osoby skazanej w Rejestrze publicznym.

² VH.501.2.2018.AG

